

Vykypěl, Bohumil

[The Oxford handbook of linguistic typology. Edited by Jae Jung Song]

Linguistica Brunensia. 2011, vol. 59, iss. 1-2, pp. 346-347

ISBN 978-80-210-5507-0

ISSN 1803-7410 (print); ISSN 2336-4440 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/115158>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Poppe, Nicholas. 1955. *Introduction to Mongolian Comparative Studies*. Helsinki: Mémoires de la Société Finno-Ougrienne 110.

Сэрржээ, Ж. 1991. *Монгол хүний нэрийн лавлах толь*. Улаанбаатар.

Сэрржээ, Б. Ж. 2007. *Монгол хүний нэрийн толь*. *Dictionary of Mongolian personal names*. Улаанбаатар: МУИС-ийн Хэвлэх үйлдвэрт хэвлэв.

Poděkování

Studie vznikla pod záštitou *Střediska pro interdisciplinární výzkum starých jazyků a starších fází jazyků moderních* (MSM 0021622435) na Masarykově univerzitě v Brně a díky grantům GAAV č. IAA901640805 a MUNI/21/BLA/2011.

Michal Schwarz
schwarz.michal@yahoo.com

Václav Blažek
blazek@phil.muni.cz

The Oxford Handbook of Linguistic Typology. Edited by Jae Jung Song. Oxford: Oxford University Press 2011. XX + 754 s. ISBN 978-0-19-928125-1. 85 liber

Letos vyšel další svazek řady lingvistických příruček nakladatelství Oxford University Press, tentokrát věnovaný typologii. Určitá potíž s ním vyvstává hned na začátku: v editorově úvodě (Jae Jung Song: *Setting the stage*; s. 1–6) najdeme sice stylistické žoviálnosti, ale ani zmínku o zcela zásadním problému definice termínu i pojmu typologie; doporučujeme editorovi k četbě Sgalla (1971). Přestože tedy jazyková typologie není definována, implicitně se jí vyrozumívá prostě práce na problému jazykové různosti. Samotná příručka je pak – racionálně – rozdělena do čtyř velkých oddílů.

První oddíl se týká základních obecných otázek (*Part I: Foundations: History, theory, and method*, s. 7–127). Tu pak tvoří šest podkapitol. Dvě z nich jsou historiografické: jedna povedenější (Paolo Ramat: *The (early) history of linguistic typology*, s. 9–24), druhá méně povedená (Giorgio Graffi: *The pioneers of linguistic typology: From Gabelentz to Greenberg*, s. 25–42), ale obě pro skutečného historiografa lingvistiky v zásadě irelevantní. Čtyři další podkapitoly pak tematizují nejdříve místo zkoumání jazykové různosti v rámci studia jazyka vůbec (Michael Daniel: *Linguistic typology and the study of language*, s. 43–68; autor tu mj. objevuje Ameriku, když na s. 54 jako novum navrhuje strukturně-funkční přístup k jazyku a čtenář se nutně ptá, zda někdy slyšel něco o pražské škole), pak otázku, jak vysvětlovat jazyková univerzália (Edith Moravcsik: *Explaining language universals*, s. 69–89), nato ještě složitější otázku, jak identifikovat prvky různých jazyků (Leon Stassen: *The problem of cross-linguistic comparison*, s. 90–99), a konečně nejtěžší problém sestavování reprezentativních jazykových vzorků pro typologické zkoumání (Dik Bakker: *Language sampling*, s. 100–127).

Druhý velký oddíl má za téma konkrétní formu zkoumání jazykové různosti (*Part II: Theoretical dimensions of linguistic typology*, s. 129–249). Opět v šesti podkapitolách se pak probírá koncept typologické příznakovosti (Joan Bybee: *Markedness: Iconicity, economy, and frequency*, s. 131–147), otázka konkurujících motivací jazykových struktur (John Haiman: *Competing motivations*, s. 148–165), důležitá otázka, jak – prototypově nebo striktně – definovat jazykové kategorie (Johan van der Auwera a Volker Geist: *Categories and prototypes*, 166–189), koncept implikačních hierarchií (Greville G. Corbett: *Implicational hierarchies*, 190–205), otázka vlivu jazykového úzu na podobu jazykových struktur (John A. Hawkins: *Processing efficiency in typological patterns*,

s. 206–226) a otázka ontologického statusu jazykových univerzálií (Sonia Cristofaro: *Language universals and linguistic knowledge*, s. 227–249).

Třetí – nejrozsáhlejší – oddíl obsahuje – trochu neorganizovaně – příspěvky věnované některým dílčím empirickým otázkám (*Part III: Empirical dimensions of linguistic typology*, s. 251–548). Dočteme se tam nejdříve o různých typech slovosledu (Jae Jung Song: *Word order typology*, s. 253–279), o slovních druzích (Walter Bisang: *Word classes*, s. 280–302), o pádech (Beatrice Primus: *Case-marking typology*, s. 303–321), o kategorii osoby (Anna Siewierska: *Person marking*, s. 322–345), o tranzitivitě (Seppo Kittilä: *Transitivity typology*, s. 346–367), o slovesném rodě (Leonid Kulikov: *Voice typology*, s. 368–398). Tento sled jednotlivých jazykových kategorií na jedinou z neznámých důvodů přeruší obecná kapitola o třídění a vyjadřování toho, co autor nazývá gramatické vztahy a co definuje velmi nejasně (Balthasar Bickel: *Grammatical relations typology*, s. 399–444), a nato je jmenovaný sled dokončen kapitolou o slovesném čase, vidu a modu (Ferdinand de Haan: *Typology of tense, aspect, and modality*, s. 445–464). Oddíl pak končí čtyři kapitoly o zkoumání jazykové různosti v různých širších oblastech nebo rovinách jazyka: v syntaxi (Lindsay Whaley: *Syntactic typology*, s. 465–486), v morfologii (Dunstan Brown: *Morphological typology*, s. 487–503), v oblasti sémantiky (Nicholas Evans: *Semantic typology*, s. 504–533) a ve fonologii (Ian Maddieson: *Typology of phonological systems*, s. 534–548).

Poslední oddíl má uvádět jazykovou typologii jako zkoumání jazykové různosti do širšího kontextu (*Part IV: Linguistic typology in a wider context*, s. 549–665). Tímto širším kontextem je pak míněn vztah jazykové typologie k historické lingvistice (Kenneth Shields: *Linguistic typology and historical linguistics*, s. 551–567), k otázkám jazykového kontaktu (Maria Koptevskaja-Tamm: *Linguistic typology and language contact*, s. 568–590), k tématům osvojování rodného i cizího jazyka (Melissa Bowerman: *Linguistic typology and first language acquisition*, s. 591–617; Fred R. Eckman: *Linguistic typology and second language acquisition*, s. 618–633), k obecné otázce dokumentace jazyků (Patience Epps: *Linguistic typology and language documentation*, s. 634–649) a nakonec i k chomskyánské lingvistice, nazývané formální gramatika, jako by to byla jediná formální gramatika (Maria Polinsky: *Linguistic typology and formal grammar*, s. 650–665).

Typologický oxfordský svazek se podobá loňskému obecněji zaměřenému oxfordskému svazku o lingvistické analýze (Heine–Narrog 2010; srov. o něm Vykypěl 2011): oba chtějí být reprezentativní, ale oba bohužel ve skutečnosti – až na malé výjimky – představují pouze bádání mající kořeny v americké lingvistické tradici. Nicméně přenese-li se laskavý čtenář přes iritující naprostou absenci takových důležitých teorií jazykové různosti jako například Seilerův UNITYP nebo typologie pražské školy (v tomto ohledu je reprezentativnější jiná oxfordská publikace, Shibatani–Bynon 1995), lze tento svazek – zejména jeho empirickou část – přece jen doporučit k opatrné pozornosti.

Literatura

- Heine, B –Narrog, H. (ed). 2010. *The Oxford Handbook of Linguistic Analysis*. Oxford.
 Sgall, P. 1971. On the notion „type of language“. *Travaux linguistiques de Prague* 4, 75–87.
 Shibatani, M. – Bynon, T. (ed.) 1995. *Approaches to Language Typology*. Oxford.
 Vykypěl, B. 2011. Oxfordská příručka lingvistického analyzování čili *theatrum linguisticae*. *Naše řeč* 94. (v tisku)

Bohumil Vykypěl
 vykypel@iach.cz